

10.6.2025

Diaarinro VN/25123/2024

Ennallistamissuunnitelman valmistelun teemaryhmän 1 Maa- ja sisävesiluontotyypit, lajien elinympäristöt sekä virtavedet ja tulvatasanteet (Artiklat 4 ja 9)

Lisäkokous, lajit

Aika: tiistai 10.6.2025 klo 12:30.–15.00

Paikka: Teams

Paikalla: Mikko Kuusinen (pj), Esko Hyvärinen, Hanna-Leena Keskinen, Iris Mäntylä, Olli Ojala, Turo Hjerpppe (ympäristöministeriö), Katja Matveinen (vpj), Antti Leinonen, Belinda Mäki, Janne Pitkänen, Jouni Tammi (maa- ja metsätalousministeriö), Maija Häggblom (Ahvenanmaan maakuntahallitus), Marja-Liisa Pitkänen, Pirkko Siikamäki (ELY-keskus), Santtu Kareksela (Metsähallitus Luontopalvelut), Lauri Karvonen (Metsähallitus Metsätalous Oy), Arto Sorri, Riikka Salomaa (Suomen metsäkeskus), Jarkko Nurmi, Mari Lyly (Suomen riistakeskus), Raisa Nikula (siht., Luonnonvarakeskus), Aija Kukkala (siht), Marita Arvela (siht), Anna Suuronen, Antti Sallinen, Ulla-Maija Liukko (Suomen ympäristökeskus)

Poissa: Antti Parjanne (MMM), Ville Schildt (YM), Mari Annala (Suomen ympäristökeskus), Pauliina Louhi, Sakari Sarkkola (Luonnonvarakeskus), Raisa Tiilikainen (Metsähallitus Luontopalvelut), Hannu Lehtonen (Metsähallitus Metsätalous Oy), Jouni Tammi poistui klo 13.00.

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:30. Janne Pitkänen toi esille, että SOTKA-hankkeen projektipäällikkö Belinda Mäki voisi osallistua esimerkiksi vesistöihin liittyviin pienryhmiin. Puheenjohtaja totesi tämän olevan mahdollista ja ehdotuksia voi tehdä suoraan pienryhmille.

Asialista hyväksyttiin.

2. Aikaisempien kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen

Edellisten kokousten pöytäkirjat kokouksista Avoimet luontotyypit 29.4. ja 5.5., Jokiesteet 9.5. ja Sisävedet 20.5. esitettiin hyväksyttäväksi tässä kokouksessa. Jokiesteet-pöytäkirja hyväksyttiin muutosehdotuksella asiakohtaan 4 ("ei suurin osa" korvataan "suuri osa"), Sisävesi-pöytäkirja muutoksella, että A. Sallinen ei ollut paikalla. Avoimet luontotyypit-pöytäkirja hyväksyttiin ilman muutoksia. Sihteereille annettiin kiitokset erinomaisesta työstä.

3. Lajien elinympäristöt

a) Lajien elinympäristöt ennallistamissuunnitelman formaatissa (Aija Kukkala)

Kukkala esitteli, miten lajien elinympäristöt huomioidaan ennallistamisasetuksessa, miten lajien elinympäristön riittävä laatu ja määrä määritellään asetuksessa (lajien elinympäristöt pitää tuntea), mitä asioita tarvitaan ennallistamissuunnitelmaan ml. tietopuutteet erityisesti luontodirektiivin lajien osalta, sekä lyhyt katsaus Syken EUBI-hankkeen tuottamiin esiselvityksiin lajien elinympäristöistä (Liite 1). EUBI-hanke on tuottanut teemaryhmän käyttöön alustavat taulukot lintu- ja muille direktiivilajeille (pois lukien MMM:n vastuulajit), joista teemaryhmä löytää tietoja mm. vuoden 2019 suojelutasa-arvioinnin tuloksista, elinympäristöistä, ennallistamisasetuksen ekosysteemiluokat ja tietoa hoito- suojelu- ja seurantarpeista.

Kukkala esitteli myös luonnoksen lajit-pienryhmän työdokumentiksi, jonka tarkoitus on helpottaa ryhmän työskentelyä. Työdokumenttia jatkokehitetään tarpeen mukaan työn edetessä.

Esitysten pohjalta virinneissä keskusteluissa nousi esille mm. seuraavia huomioita, kysymyksiä ja vastauksia:

- EUBI-hankkeen työtä kiiteltiin ja sitä pidetään tärkeänä apuna pienryhmälle.
- Todettiin, että pinta-ala-arvio, jolla tehdään lajien elinympäristöjä parantavia toimia vuoteen 2030 mennessä tulee olemaan väistämättä karkea asiantuntija-arvio. Lisäisyydestä luontotyyppitoimien kanssa pohdittiin, että on tiedettävä luontotyyppien toimenpiteet ennen kuin on mahdollista tietää, mitkä toimenpiteet ovat lisäisiä. Tämä vaikuttaa työjärjestykseen eli joudutaan odottamaan luontotyyppisiin ehdotettuja toimenpiteitä.
- Virisi keskustelua, pitääkö muidenkin pienryhmien miettiä lajasioita. Mitä sellaista lajien elinympäristöt vaativat, jota ei voida tehdä luontotyyppisiin kohdistuvien toimenpiteiden avulla? Tätä pidettiin asetuksenkin ideana.
- Todettiin, että vaatii paljon työtä saada vuoteen 2030 mennessä synergiat selville. Suunnitelmapohjan vapaaehtoiset kentät voivat sikäli olla liikaa tässä vaiheessa täytettäviksi.
- Tuotiin esille, että laaja-alaiset lajit hyötyvät luontotyyppitoimista, mutta harvinaiset lajit, joita direktiivilajit suurelta osin ovat, vaativat kohdennettuja toimenpiteitä esiintymisalueilleen. Yhteistyötä lajien elinympäristöjen ja luontotyyppitoimenpiteiden suunnittelun kesken tarvitaan jo tässä vaiheessa.
- Muistutettiin, että linkkien rakentamista luontotyyppiryhmien ja lajien välillä on mietittävä myös. Luontotyyppien tilaa parantavat toimenpiteet suunnitellaan ja tehdään ensin, ja sen jälkeen "lajiaukot" paikataan muilla eli lisäisillä toimenpiteillä. EUBI-hankkeen taulukoista saa jo tietoa, jolla pääsee eteenpäin.
- Muistutettiin, että määräaika 2030 tulee pian. Lajiurakka saadaan hyvään vauhtiin, mutta ei ole silloin vielä valmis. Ehdotettiin visiointia vuosille 2040/2050 eli pitkän ajan suunnittelua, vaikka suunnitelmia ei raportoisi vielä komissiolle. Tätä pidettiin hyvänä ajatuksena - realistiset toimenpiteet vuodelle 2030 ja täsmennetään suunnitelmaa myöhemmin.
- Tuotiin esille, että vaelluskalojen elinympäristöt eivät useinkaan ole direktiiviluontotyyppisiä. Raakun isäntälajeina ovat vaelluskalat taimen ja lohi. Yhteensovittaminen vesien ja merenhoidon suunnitelmien kanssa huomioitava.
- Miten Suomen EU:hun liittymissopimukseen kirjatut, eräitä kalalajeja koskevat ns. varaumat eli kansalliset poikkeukset luontodirektiivillä säädetystä velvollisuudesta perustaa niiden turvaamiseksi suojelualueita vaikuttavat ennallistamissuunnitteluun? Tähän ei löydetty varmaa vastausta, mutta todettiin, että varaumat ovat liitekohtaisia (luontodirektiivin liitteet II ja IV), mutta esimerkiksi suojelutasoarviointi täytyy tehdä kaikille direktiivissä listatuille lajeille varauksista huolimatta. Todettiin, että varauksiin/poikkeuksiin voi liittyä yksityiskohtia, jotka on tarkistettava.

b) Luonto- ja lintudirektiivien raportointituloksia (Ulla-Maija Liukko, Esko Hyvärinen)

Liukko esitteli luontodirektiivin raportointityötä lajien osalta, luontodirektiivissä listattujen lajien uusia, esityshetkellä vielä alustavia, tuloksia sekä suojelutason ylläpitämisen ja parantamisen keinoja (Liite 2). Avainkeinoja ovat metsärakenteesta huolehtiminen, elinympäristön pitäminen avoimena ja lisäksi yksilöidyt hoito- tai kunnostustoimet. Lopuksi Liukko avasi, mitä elementtejä lajin elinympäristöön kuuluu, mitä tulisi huomioida luontotyyppien ennallistamisen vaikutuksista lajeihin ja mitä haasteita on lajin elinympäristön pinta-alan ja toisaalta ennallistamistarpeessa olevan elinympäristön pinta-alan arvioinnissa.

Esitystä kiiteltiin selkeäksi ja todettiin, että lajeilla on eri haasteita kuin luontotyypeillä.

Teemaryhmä piti tauon klo 13.52–13.57.

Tauon jälkeen Hyvärinen esitteli tuoreita lintudirektiivin raportoinnin kuulumisia (Liite 3). Esityksessä tuotiin esille, mitä uutta tietoa oli saatavilla tämänkertaisessa raportoinnissa, tuloksia pesimäkannan koon rajuistakin muutoksista, esimerkkejä vähenevistä ja katoamisriskin lajeista ja toisaalta runsastuvista, sekä talvikannanmuutoksista ja muuttavien lajien muutoksista. Esitys tiivisti myös raportoinnissa esiin nousseet uhat ja paineet, tietopuutteet ja tulevaisuuden resurssitarpeet.

Toisessa esityksessään (Liite 4) Hyvärinen esitteli ennallistamissuunnitelmaa varten, mitä lintuja tulisi erityisesti huomioida (linnut, joiden lyhyen ajan trendi on laskeva, sekä viisi kiireellisen suojelun tarpeessa

olevaa pesimälajia), moniko laji tarvitsee toimenpiteitä, mitkä toimenpiteet ovat oleelliset sekä lajien keskeiset elinympäristöt kahdesta näkökulmasta (ennallistamisasetuksen ekosysteemi- ja luokittelu, uhanalaisuusarvioinnin pääelin ympäristöt). Hyvärinen toi esille tunnistettuja haasteita, mahdollisuuksia ja direktiiviraportoinnin tuottamat pääviestit. Lajien taantuminen ja esiintymisalueiden supistuminen jatkuu, syynä etenkin liian tehokas maa- ja metsätalous ja vieraslajit supikoira ja minkki. Metsästyksen rajoittaminen taantuvien lajien osalta olisi tehokas ja nopea tapa parantaa tilannetta.

Esitysten pohjalta virinneessä keskustelussa nousi esille mm. seuraavia huomioita, kysymyksiä ja vastauksia:

- Todettiin, että vieraslajien poistaminen on selkeästi lajien elinympäristöjen parantamista eli ennallistamista.
- Tuotiin esille, että saariston vieraspetopoistojen tulokset (viitattiin Metsähallituksen raporttiin) ovat ällistyttäviä. Pesimäkannat poistoalueilla jopa kaksinkertaistuneet, esim. lapasorsa ja pilkkasiipi runsastuneet nopeasti
- Lajien osalta pystytään tunnistamaan tarpeelliset toimenpiteet, mutta toteutus on haastavaa ja toisaalta sen arviointi, mikä on riittävää.
- Todettiin, että lisäisyyttä pitää miettiä. Esimerkiksi soista tulee paljon hehtaareja luontotyyppien ennallistamisessa. Mutta mitä tarvitaan vielä lisää lajien tilan parantamiseksi?
- Mainittiin, että lintuvesien kunnostus ei pääsääntöisesti onnistu direktiiviluontotyyppien tilan parantamisen kautta, vaan on oma kokonaisuutensa.

4. MMM:n vastuulajit (Janne Pitkänen)

Pitkänen esitteli MMM:n vastuulajien eli metsästettävien lajien ja kalalajien tilannetta, mm. luontodirektiivin lajien vuoden 2019 suojelutasoja ja vesilintuseurantojen tuloksia (Liite 5). Valmisteilla on "Vastuullisen vesilintujen metsästyksen strategia" -työryhmän esitys, jota Pitkäsen mukaan voi hyödyntää Lajit-pienryhmän työssä. Pitkänen nosti esille myös sitoumustyöhön (Sitoumus 2) tehtyjä edelleen ajankohtaisia ehdotuksia, EU:n taantuvien metsästettävien lintulajien elvyttämisen työryhmän toimenpide-ehdotuksia ja ehdotuksia jatkovalmisteluun. MMM on tilannut Lukelta selvityksen riistalajien ennallistamistoimenpiteistä ja mm. SOTKA- ja RIEKKO -hankkeet tukevat ennallistamissuunnittelua. Pitkänen totesi, ettei ole aina helppoa tunnistaa, mikä on ennallistamista. Kuuluuko esimerkiksi metsästyksen säätely ennallistamistoimiin? Onko turvetuotantoalueen muuttaminen (ennallistaminen) kosteikoksi tai lintuvedeksi lisäinen lajitoimenpide?

Pitkänen esitteli lyhyesti luontodirektiivin kalalajit sekä niiden suojelutasoja vuodelta 2019. Hän totesi, että NOUSU- ja SOTKA-/HELMi -hankkeet parantavat luontotyyppien tilaa ja siten ilmeisesti myös riistalajien ja kalojen elinympäristöjä.

Esityksen pohjalta virinneessä keskustelussa nousi esille mm. seuraavia huomioita:

- Todettiin, että luontotyyppillä vaihettumis- ja rantasuot (7140) voi olla palauttamistarvetta, jos kyseessä on selkeästi linnustolle tärkeä lammikko. Tapauskohtaisesti käytöstä poistettu ennallistettu turvetuotantoaluekin voi joltakin osin mennä direktiiviluontotyyppiin.
- Tuotiin esille, että ennallistetuilla turvetuotantoalueilla voi olla runsaasti mm. jouhisorsia ja haapanoita. SOTKA-hankkeessa on saatu droneseurannalla tietoa ennallistamisen tehosta alueilla, joissa turvetuotantoalueita on ennallistettu kosteikoiksi.

5. Metsälintuindeksi ja peltolintuindeksi (Katja Matveinen)

Matveinen esitteli metsälintuindeksin ennallistamisasetuksen artiklasta 12, joka on pakollinen kaikille jäsenmaille, ja maatalousympäristön lintuindikaattorin (Liite 6). Esitys toi työryhmälle tiiviin informaatiopakettin, mitä muiden työryhmien puolella tehdään. Matveinen muistutti, että on myös niittyperhosindeksi, jota käsitellään teemaryhmässä 4.

6. Mahdolliset muut asiat

Hyvärinen mainitsi, että Lajit-pienryhmällä ei ole kokousta ennen kesälomia ja pienryhmän puheenjohtajuudesta on vielä keskustelut käynnissä.

Puheenjohtaja totesi, että teemaryhmällä 1 on ollut useita kokouksia, mutta työ jatkuu vielä pitkään, ja kiitti ryhmän jäseniä sitkeydestä.

7. Seuraava kokous

Teemaryhmän seuraava kokous on 12.8, aiheena mm. heikentämättömyysvelvoite ja lainsäädäntötyöryhmän osuus siihen.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja toivotti ryhmälle hyvää kesää ja päätti kokouksen klo 15:03.

Liitteet:

Liite 1. Lajien elinympäristöt TR1 10.6.2025.pdf

Liite 2 HD2025 Lajit Ennallistamisasetus Teemaryhmä1.pdf

Liite 3. 20250507 LDraportointi.pdf

Liite 4. Linnut ennallistamisasetuksen valmisteluun.pdf

Liite 5. Ennallistaminen MMMn vastuulajit 10.6.2025 Janne Pitkänen.pdf

Liite 6. Metsälintuindeksi ja peltolintuindeksi.pdf